

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

הגירה ורגישות תרבותית - 3455

תאריך עדכון אחרון 07-04-2020

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: עבודה סוציאלית

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר עדינה הופנונג אסולין

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: Adena.HoffnungAssouline@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ד' בין 11:00-12:00 (בתיאום מראש)

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

בקורס מוצגים מודלים חברתיים ומודלים פסיכולוגיים להמשגה תיאורטית של תהליך ההגירה והמעבר הבין תרבותי, תוך התייחסות לייחודיות תהליך ההגירה לישראל. לאורך הקורס מוצגים גישות מגוונות להתערבות העובד הסוציאלי עם לקוחות שחוו הגירה ומעבר בין תרבותי.

מטרות הקורס:

להפגיש את הסטודנטים עם תכנים מרכזיים בתחום ההגירה מפרספקטיבה של היחיד, המשפחה והקהילה.
לסייע לסטודנטים בזיהוי קבוצות סיכון בהגירה.
להדגיש את חשיבות הכרת סיפור ההגירה של הלקוחות.
להדגיש את חשיבות הכרת המאפיינים התרבותיים הן של הלקוחות והן של העובדים הסוציאליים עצמם.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

- להמשיג באופן תיאורטי את תהליך ההגירה והמעבר הבין תרבותי.
- להסביר מדוע חשוב שעובדים סוציאליים יכירו את תופעת ההגירה.
- לזהות משבר משפחתי או אישי בעקבות הגירה.
- להעמיק את המודעות האישית לתפיסות עולם והשפעתן הפוטנציאלית על המפגש הטיפולי עם לקוחות מתרבויות שונות.
- לפתח חשיבה ביקורתית על תיאוריות פסיכולוגיות קלאסיות ומידת התאמתן לאוכלוסיות מרקע תרבותי מגוון.
- להקנות ידע וכלים לעבודה קלינית עם מהגרים המאופיינת ברגישות וכשירות תרבותית.

דרישות נוכחות (%) :
100%

שיטת ההוראה בקורס: הקורס מועבר תוך שימוש בשיטות הוראה מגוונות: הרצאות פרונטאליות בליווי מצגות, התנסויות אישיות וקבוצתיות, קבוצות דיון, הצגות מקרים מהשדה, והקרנת סרטים קצרים.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. מבוא: הגירה מהי? חשיבות הכרת תחום ההגירה לעו"סים בכלל ולעו"סים בישראל בפרט.
2. מושגים מרכזיים בתחום ההגירה: גורמי משיכה/דחיפה, תרבות, כשירות תרבותית, מרחק בין-תרבותי, אקולטורציה, ההבדל בין המונחים הגירה ועליה.
3. מודלים תיאורטיים להבנת תהליך ההגירה: גישה סוציולוגית, גישה אינטרה-פסיכית, גישה משפחתית.
4. המשפחה המהגרת: מעגל החיים המשפחתי והגירה.
5. מתבגרים כקבוצת סיכון בהגירה: השפעת ההגירה על משימות התפתחותיות מרכזיות בגיל ההתבגרות.
6. שיטות התערבות עם מהגרים: קווים מנחים להתערבות מניעתית וכלים להתערבות רגישת תרבות.

חומר חובה לקריאה:

1. Introduction: What is Migration? The importance of understanding the phenomenon of immigration in general and in Israel in particular.
2. Key Migration Concepts: Attract / Push Factors, Culture, Cultural Competence, Cross-Cultural Distance, Acculturation, the Difference Between Migration and Its Terms.
- 3. Theoretical models for understanding the migration process: sociological, intra psychic, family approach.
4. The Immigrant Family: The Circle of Family Life and Immigration.
5. Adolescents as an Immigrant Risk Group: The Impact of Immigration on Major Developmental Tasks in Adolescence.
6. Migration intervention methods: Guidelines for preventive intervention and tools for culture-sensitive intervention.

חומר לקריאה נוספת:

1. מבוא – מושגים מרכזיים בהגירה ומודלים תיאורטיים
בן זקן, מ. (2015). ילדים של אף אחד- עבודה עם פליטים ומבקשי מקלט ב"קורת גג". אפשר- ביטאון לעובד החינוכי סוציאלי, 25-26, 13-15.

ברי, ג. (2004). מכור היתוך לרב תרבותיות: השלכות למערכת ההשכלה הגבוהה ולהכשרת עובדי הוראה וחינוך. בתוך: א' לשם, ו' ד' רואר-סטריאר (עורכים), שונות תרבותית כאתגר לשרותי אנוש(עמ' 113-125) ירושלים: מאגנס.

דלה-פרגולה, ס. (2012). הרהורים על הגירה בישראל: היבטים השוואתיים. הגירה, 1, 5-31.

*מירסקי, י. (2005). ישראלים סיפורי הגירה. ירושלים: צבעונים. לקרוא מבוא +סיפור של דיאנה

קורין-לנג, נ. ונדן, י. (2012). עבודה סוציאלית בחברה מגוונת ומרובת תרבותיות. בתוך מ' חובב, א' לונטל, ו' קטן (עורכים), עבודה סוציאלית בישראל (עמ' 506-526). תל-אביב: הקיבוץ המאוחד.

Amit, K. (2010). Determinants of life satisfaction among immigrants from Western countries and from the FSU in Israel. *Social Indicators Research*, 96(3), 515-534.

- Ben Ezer, Gadi. & Roger Zetter. 2014. Searching for Directions: Conceptual and Methodological Challenges in Researching Refugee Journeys, *Journal of Refugee Studies*, 1:1-18.
- Castles, Stephen, Hein de Haas and Mark J. Miller. (2014). Theories of Migration (Ch 2). In *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World* (Fifth edition). New York: Pallgrave Macmillan.
- Dovido, J. F., & Esses, V. M. (2001). Immigrants and immigration: Advancing the psychological perspective. *Journal of Social Issues*, 57(3), 375-387.
- García-Faroldi, L. (2017). Determinants of Attitudes towards Immigration: Testing the Influence of Interculturalism, Group Threat Theory and National Contexts in Time of Crisis. *International Migration*, 55(2), 10-22.
- Grinberg, L., & Grinberg, R. (1984). A psychoanalytic study of migration: its normal and pathological aspect. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, (32), 13-38.
- Nakash, O., Nagar, M., Shoshani, A., & Lurie. I. (2015). The Association Between Acculturation Patterns and Mental Health Symptoms Among Eritrean and Sudanese Asylum Seekers in Israel. *Cultural Diversity & Ethnic Minority Psychology*, 21 (3), 468-76.
- *Palmer, Z., and Kraus R. (2017). "Live in Israel. Live the Dream": Identity, belonging, and contemporary American Jewish migration to Israel. *Sociological Focus*, 50(3), 228-243.
- Powella, B., and Nowrasteh. C. A. (2017). Does mass immigration destroy institutions? 1990s Israel as a natural experiment. *Journal of Economic Behavior & Organization* 141, 83-95.
- Sluzki, C. E. (1979). Migration and family conflict. *Family Process* 18(4), 379-390.
- Ya'ar. E. (2005). Continuity and change in the Israeli Society: The test of the melting pot. *Israel Studies*, 10(2), 91-128.
- Yuching, J. C. (2014). Bridging immigration research and racial formation theory to examine contemporary immigrant identities. *Sociology Compass* 8(6), 745-754.
2. המשפחה המהגרת: מעגל החיים המשפחתי והגירה.
אליהו-לוי, ד. וגנץ-מישר, מ. (2019). "אי אפשר לחנך ילדים בלי להתחשב בהורים": הקשר האישי בין הגננת לבין הורים מבקשי מקלט אפריקנים בישראל מזווית הראייה של הגננות. הגירה, 9, 65-88.
- *סלונים-נבו, ו. ושרגה, י. (1999). התערבות משפחתית עם עולים מחבר העמים: כיווני מחשבה. בתוך: ק' רבין (עורכת), להיות שונה בישראל: מוצא עדתי ומין בטיפול בישראל (121-149). תל אביב: רמות.
- *רואר-סטריאר, ד. ור. סטריאר. (2006). אבות מהגרים בישראל מתיאוריית הגירעון לתיאוריית האבהות המכוונת. חברה ורווחה כו' (4), 405-431.
- *Herandez, M., & McGoldrick, M. (2005). Migration and the life cycle. In B. Carter & M. McGoldrick (Eds.), *The expanded family life cycle: Individual, family, and social perspectives* (third edition) (pp. 169-173). New York: Allyn & Bacon.
- Roer-Strier, D. & Rosenthal, M. (2001). Socialization in changing cultural contexts: A search for images of the "adaptive adult." *Social Work*, 46(3), 215-228.
- Haan, M. D. (2011). *The Reconstruction of Parenting after Migration: A Perspective*

from Cultural Translation. *Human Development*, 54, 376-399.
Crosnoe, R., and Ansari, A. (2016). Family Socioeconomic Status, Immigration, and Children's Transitions into School. *Family Relations*, 65, 73-84.

3. מתבגרים כקבוצת סיכון בהגירה

אדלשטין א. (2001). מודל תיאורטי להסבר עבריינות נוער וסטייה חברתית בקרב יוצאי אתיופיה בישראל. מפגש לעבודה חינוכית סוציאלית, 14, 25-47.

בינס, ע. (2019). רצוי ומצוי בקליטת מהגרים במערכת החינוך בישראל. הגירה, 9, 16-37.

גולדבלט, ה., ורוזנבלום, ש. (2011). בין "שם" ל"כאן". ערכים, צרכים וחלומות של בני נוער עולים מאתיופיה. מגמות, מז' (3-4), 593-615.

הופנונג-אסולין, ע. (2010). מבט ארוך טווח על הסתגלות פסיכולוגית של בוגרים. בתוך: י' מירסקי וז' בר (עורכות), מפעל נעל"ה מבט מחקרי על שמונה עשרה שנות תוכנית נעל"ה. ירושלים: צבעונים.

*זורקו-מנגסטו, ו. והורנצ'ק, ג. (2018). נשירה סמויה ממערכת החינוך בקרב מתבגרים יוצאי אתיופיה. הגירה, 8, 46-63.

כאהן-סטרבצ'נסקי, פ., שרון, ע., לוי, ד., וצ'סלב, ק. (2012). בני נוער יוצאי אתיופיה ויוצאי ברית המועצות לשעבר: עולים ובני עולים-דמיון ושוני. מאירס ג'וינט מכון ברוקדייל מרכז אנגלברג לילדים ונוער ומדינת ישראל המשרד לקליטת עלייה.

*סיגד, ל' ואיזיקוביץ, ר' (2012). אי-אפשר להתנהג כמו אמריקני כאן בישראל! גיבוש זהות אצל ילדים ובני נוער טרנס-לאומיים צפון אמריקנים-ישראלים. מפגש, (כ) 35, 93-112.

שבתאי, מ. (2001). לחיות עם זהות מאוימת: חוויות החיים עם שוני בצבע עור בקרב צעירים ומתבגרים יוצאי אתיופיה בישראל. מגמות מא' (2-1), עמ' 97-112.

Berger, R. (2008). Fostering posttraumatic growth in adolescent immigrants. In L. Liebenberg & M. Ungar, Eds. *Resilience in action: Working with youth across cultures and contexts* (87-110). Toronto: Toronto University press.

Grupper, E. (2013). The youth village: A multicultural approach to residential education and care for immigrant youth in Israel. *International Journal of Child, Youth and Family Studies*, 2, 224-244.

* Hoffnung Assouline, A. (2015). Adolescents who migrate alone from the Former Soviet Union to Israel: Battling the triple challenge. *Child & Adolescent Social Work Journal*, 32(2), 199-208. doi: 10.1007/s10560-014-0342-8.

Tseng, V. (2004). Family interdependence and academic adjustment in college: Youth from immigrant and U.S.-born families. *Child Development*, 75(3), 966-983.

*Olga, O., and Kurman, J. (2016). Family obligations and individuation among immigrant youth: Do generational status and age at immigration matter? *Journal of Adolescence*, 51, 103-113.

4. שיטות התערבות עם מהגרים

*בן עזר, ג' וגולן, י' (נובמבר 2012). ה"שחור" צובע את ה"לבן": תגובות בחברה הישראלית כלפי משפחות מעורבות שאחד מבני המשפחה ממוצא אתיופי. מגמות, מ"ח 3-4, 595-625.

ידידיה, ט. (2004). שימוש בכלים אמנותיים לאבחון וטיפול במתבגרים עולים מאתיופיה: התהליכים המקבילים בתפיסת הזהות של המטפלים והמטופלים. חברה ורווחה, כד' (1), 27-40.

יונגמן, ר., זילבר נ., קווה, נ., זרה, מ., וורקה, פ., בקלה, י. וגיל, ר. (2002). פיתוח כלי סינון פסיכיאטרי, רגיש תרבותית, לאיתור בעיות נפשיות בקרב עולי אתיופיה בישראל. הרפואה, 141, 10-16.

*כצנלסון, ע. (2014). אבחון בין תרבותי- טעויות שעלולים לעשות פסיכולוגים באבחון ילדים אתיופים. פסיכואקטואליה (גליון מאי), 44-50.

לב ארי, ל. וחסיס-סאבק, ר. (2016). מפגש עם "אחרים" במוסדות להשכלה גבוהה (בין סטודנטים יהודים לערבים): לקראת מסוגלות תרבותית? תל אביב: מופ"ת, פורטל מסע.
<http://portal.macam.ac.il/ArticlePage.aspx?id&eq;12728>

שמר, א. (2009). מריבוי תרבויות לרב תרבותיות: אתגרים מקצועיים בעבודה רגישת תרבות עם ילדים והוריהם. עט השדה, 3, 4-10.

*שריידי, ב. (2015). סיפור הילדות של ההורים כמגשר תרבותי ובין דורי בין הורים וילדים בטיפול משפחתי בדרמה. אפשר- ביטאון לעובד החינוכי סוציאלי, 25-26, 40-41.

- A. K. T Bogo, M., & Lee, E. (2011). Engagement in cross-cultural clinical practice: Narrative analysis of first sessions. *Clinical Social Work Journal*, 39, 79-90.
- Dyche, L., & Zayas, L. H., (2001). Cross-cultural empathy and training the contemporary psychotherapist. *Clinical Social Work Journal*, 29(3), 245-258.
- Hook, J. N., Farrell, J. E., Davis, D. E., DeBlaere, C., Van Tongeren, D. R., & Utsey, S. O. (2016). Cultural humility and racial microaggressions in counseling. *Journal of Counseling Psychology*, 63(3), 269-277.
- Mirsky, J. (2004). Preparing adolescents for immigration: a group intervention. *Children and Youth Services Review*, 26(4), 413-425.
- Ridley, C. (2005). *Overcoming Unintentional Racism in Counseling and Therapy* (2nd edition). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Shamai, M., Moin, V., and Sharlin, S. H. (2003). Poverty in the "promised land" Therapeutic intervention with immigrant Caucasus families in Israel. *Families in Society*, 84(4), 559-570.
- Sueyoshi, L. A., Rivera, L., & Ponterotto, J. G. (2001). The family genogram as a tool in multicultural career counseling. In J. G. Ponterotto, J. M. Casa, L. Suzuki, & Alexander (Eds.). *Handbook of Multicultural Counseling* (2nd. Ed). Thousand Oaks CA: Sage.
- Farina, M. (2017). Mixed-status families and immigration interior enforcement policies: Effects on clinical practice and the interethnic therapeutic dyad. *Smith College Studies in Social Work*, 87(2-3), 254-272.
- *Moleiro, C, (2018). Culture and Psychopathology: New Perspectives on Research, Practice, and Clinical Training in a Globalized World. *Frontiers of Psychiatry*, 9, Article 366.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 0 %
השתתפות 0 %
הגשת עבודה 0 %
הגשת תרגילים 15 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 85 %
מבחן בית

מידע נוסף / הערות: